

5. Смирнов А.В. Физическое упражнение – основное средство укрепления здоровья /А.В. Смирнов, И.В. Послушной // Матеріали регіонал. наук-практ. конф. [Фізичне виховання, спорт і культура у сучасному суспільстві], (Кривий Ріг, 24 червня, 2009 р.) /М-во освіти і науки України. Технічний університет, Кривий Ріг, 2009. – С. 79-82.
6. Андриянов Т.В. Роль самостоятельных занятий физическими упражнениями у формировании здорового способа жизни студентов /Т.В.Андриянов //Педагогика вищої і середньої школи: [Збірник наукових праць] /[Гол. ред. проф. Буряк В.К.] – Кривий Ріг: КДПУ, 2008. – Вип.21. – С. 284-288.

*Побережна Н.О., старший викладач
кафедри української та іноземної мов
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління*

СТРАТЕГІЯ МЕТОДИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ

Стаття присвячена проблемі впровадження інформаційних технологій (ІТ) у навчання студентів як дидактичної умови формування професійної компетентності щодо вивчення іноземної мови..

Ключові слова: інформаційна технологія (ІТ), самостійність студента, стратегія використання ІТ, когнітивний компонент, компетентність.

Статья посвящена проблеме внедрения информационных технологий (ИТ) в процессе обучения студентов как дидактического условия формирования профессиональной компетентности использования методической литературы по изучению иностранного языка.

Ключевые слова: информационные технологии ИТ, самостоятельность студента, стратегия использования ИТ, когнитивный компонент, компетентность.

In this article ways of readiness of the future teachers to use of competition technologies in education process are considered.

Key word: information technologists, independently, model utilization information machines, cognitive component, competition.

Постановка питання. Характерним для сучасного суспільства є динамічний розвиток науково-технічного прогресу, який набув ознак перманентного характеру і отримав назву – *процес інформатизації освіти*. У руслі зазначеного та за результатами аналізу навчальної діяльності студентів стає актуальним і перспективним дослідження стратегії використання інформаційних технологій (ІТ) для удосконалення професійної компетентності студентів. Такий підхід відповідає вимогам, які *В.М.Мадзігон* визначає у реформуванні освіти в Україні. Він пише: «Реформування всіх сторін життя суспільства, його демократизація, а також породжений науково-технічною революцією інформаційний вибух вимагають творчого осмислення цих

процесів педагогікою і психологією для вироблення стратегії розвитку народної Освіти в Україні».

Розвиток впровадження ІТ в освіту залежить не тільки від показника забезпечення навчальних закладів комп'ютерним обладнанням та кількістю занять з його використання, але й від *стратегії методики* їх застосування. Вирішення цієї проблеми передбачає низку розв'язання спеціальних завдань у *розбудові нової стратегії методики та адаптації викладачів і студентів до її використання*.

На етапі пілотного дослідження було визначено, що незважаючи на широке застосування Інтернету, викладачі і студенти не володіють технологіями організації відбору навчального матеріалу із загального обсягу. Так, на питання: «З чого Ви будете починати роботу щодо використання ІТ для вивчення теми навчального курсу?» біля двох третіх викладачів і три четвертих студентів не могли дати чіткої відповіді. Більш того, у процесі інтерв'ю як викладачі, так і студенти виявили зацікавленість до систематизації технологій у застосуванні ІТ.

З метою науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців з іноземної мови, ми визначили площину науково-методичного дослідження, мета якої полягає у розробці *стратегії методики впровадження ІТ у навчання студентів*.

Аналіз актуальних досліджень. Питання підвищення ефективності навчання студентів іноземної мови засобами ІТ представлено в роботах С.Я.Батищева, В.П.Безпалька, О.П.Биконя, О.Д.Вергун, А.Г.Гостева. Дослідники презентують методики формування готовності студентів до використання ІТ в контексті розвитку самостійності як властивості рис студента.

З аналізу навчально-методичної літератури можна визначити багатоплановість трактування щодо використання методів застосування ІТ. Так, наприклад, в роботах Л.Карташової запропонована методика з використання ІТ, яка, за висловом автора, характеризується *пасивно-спостерегацьким характером*. Далі автор наполягає на ідеї розвитку вмінь студента спостерігати не тільки за поясненням викладача, а і студентів, які проявляють креативність у цьому виді роботи.

Застосування ІТ, які надає Є.М.Зайцева, передбачає великий обсяг теоретичних знань студента щодо послідовності застосування комутованого підключення Windows XP, Power Point та ін. На наш погляд, це є суттєвим у розвитку компетентності застосування студентом ІТ, проте не сприяє чіткому уявленню використання інформаційних технологій як дидактичного засобу. Незважаючи на звернення до цієї теми багатьох дослідників, очевидним залишається проблема визначення стратегії методики впровадження ІТ у навчання студентів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, будь-яке наукове дослідження передбачає визначення теоретико-методологічного принципу, формулювання

гіпотези та завдання роботи, уточнення понятійного апарату. Тому наша робота була розпочата у такій послідовності:

- а) здійснення генетичного аналізу формування методик з використання ІТ у навчанні;
- б) виокремлення пізнавального і виховного змісту навчального предмету для підвищення інтересу у студентів;
- в) визначення міждисциплінарного змісту методики застосування ІТ у навчальному процесі з вивчення іноземної мови;
- г) проектування моделі «Стратегія застосування ІТ у навчанні студентів іноземної мови»;
- д) визначення вимог до підготовки викладачів певного предмета.

У процесі розробки методики впровадження інформаційних технологій у процес навчання студентів ВНЗ ми спиралися на основні дослідження вітчизняних педагогів С.Я.Батишева, В.П.Безпалька, А.Г.Гостєва, В.І.Загвязинського, Е.Ф.Зеєра, Н.В.Кузьміної, А.К.Маркової та ін.

У моделюванні методики використання ІТ ми спиралися на теорію про ООД як можливість науково-методичного розв'язання навчальних завдань у відповідності поетапного формування розумових дій (П.Я.Гальперін, Н.Ф.Тализіна та ін.).

Треба зазначити, що недостатньо розкриті питання з навчання студентів застосовувати ІТ у ВНЗ. Більшість авторів вважають, що таку підготовку слід впроваджувати в окремих спецкурсах. Інші – заперечують таку постановку питання і пропонують іманентне застосування знань з ІТ в курсі навчальної дисципліни.

Ми також вважаємо, що іманентне застосування ІТ є перспективним, проте ще майже не вивчене з позиції науково-методичного забезпечення. Спираючись на емпіричні результати нашого дослідження, ми зробили висновок, що ефективних результатів можна досягти, якщо забезпечити узгодження змістового матеріалу інформаційної грамотності з навчальним матеріалом навчального курсу з іноземної мови.

Виходячи із методологічного принципу розвитку особистості у діяльності, ми вважаємо, що для формування у студентів готовності використовувати ІТ у процесі навчання необхідно скласти таку програму, яка б передбачала дієві засоби виконання навчальних завдань. Особливість такої програми повинна включати мотивовану спрямованість на успішне виконання як домашньої підготовки, так і аудиторної.

Відповідно до теорії ООД, ми визначили блоки навчального матеріалу, які супроводжуються обов'язковим застосуванням ІТ. Для ефективності їх засвоєння, кожний студент виконував завдання з урахуванням поетапного засвоєння відповідних операцій:

1. Усвідомлене сприйняття завдання як такого, що потребує сумарності знань з навчальної дисципліни і з ІТ.
2. Уточнення вимог до виконання завдання.
3. Уточнення послідовності виконання блоку навчального матеріалу.

4. Перевірка та самооцінювання результату виконання блоків.
5. Самовизначення перспективності застосування ІТ у вивченні іноземної мови.

Виходячи із зазначеного вище, нами виділено три базових етапи, які детермінують напрями стратегії засвоєння методики використання ІТ у навчанні студентів іноземної мови:

1. Етап базової підготовки, в процесі якої формуються знання та вміння використання ІТ.
2. Етап додаткової освіти, в процесі якої уточнюються питання з використання ІТ.
3. Етап функціонального застосування ІТ у навчанні іноземної мови.

Перший етап базової підготовки співпадає з першим роком навчання студентів в університеті. За навчальними дисциплінами «Інформаційні технології» студенти вивчають інформаційно-довідкові програми, банки передового досвіду, інструментальні засоби та оболонки та ін. На базі отриманих знань застосовуються вправи, які передбачають активні методи навчання - тренувальні вправи, моделюючі програми та ін. Щодо технологій опрацювання текстів, то особливе значення набули завдання, в яких студенти розвивали вміння застосовувати базові можливості текстових процесорів у роботі з текстом. Для розширення досвіду застосовувати текстовий редактор, були надані тематичні завдання по створенню документів.

На цьому етапі студенти формували культуру використання систем обробки числової інформації (основні поняття, функціональні можливості табличних процесорів, технологія роботи в електронній таблиці); бази даних і системи управління базами даних (основні поняття, функціональні можливості СУБД, основи технології роботи в СУБД); локальні та глобальні інформаційні мережі. Глобальна мережа Internet – уява про структуру та систему адресації, браузері.

Відмітимо, що тематичні заняття відбувалися з відповідним узгодженням навчального матеріалу з навчального курсу «Іноземна мова». У процесі формування готовності на цьому етапі ставився акцент на використання "комп'ютерних методів" навчання, якими є: 1) метод інформації; 2) асоціативний метод; 3) метод програмування навчальної діяльності; 4) метод комп'ютерного тестування; 5) метод комп'ютерного (імітаційного) моделювання; 6) метод «непоставлених» завдань; 7) метод ситуативного моделювання. Викладачеві на цьому етапі належить провідна роль у досягненні освітніх цілей (формування системи знань; показ функціональних можливостей використаних інформаційних технологій у вирішенні професійних завдань).

Другий етап (додаткова освіта) здійснювався зі студентами першого курсу й проходив у процесі вивчення розробленого нами спецкурсу "Упровадження інформаційних технологій у процес навчання студентів ВНЗ". Основна увага приділялась вивченню властивостей інформації та особливостей організації інформаційних процесів у сучасному інформаційному середовищі (див. табл.1). Інформаційна технологія на цьому етапі формування готовності

виступала як предмет вивчення і розглядалась як сукупність методів і засобів обробки інформації. Основними завданнями спецкурсу були наступні: систематизувати наявні знання студентів для використання інформаційних технологій у навчальній і професійній діяльності, розширити та поглибити їх; розвивати та удосконалити вміння використання інформаційних технологій у випереджувальному режимі для використання їх у процесі вивчення спеціальних дисциплін. Спецкурс надавав можливість студенту вивчати та використовувати з метою вирішення професійно-орієнтованих завдань функціональні можливості Power Point, мережі Інтернет та ін. Вивчалися інструментальні засоби та визначались вимоги до розробки навчальних програм і сайта. Розглядалися можливості інформаційних технологій для організації міжкультурного спілкування: Інтернет-конференції, відеоконференції зв'язок, спеціальні програмні продукти для вивчення мови (див. таблицю 1).

На другому етапі у студентів спостерігалась перебудова їхніх мотивів і ціннісних орієнтацій для використання інформаційних технологій у процесі навчання. Виходячи із нього мотиваційні цілі увійшли в комплекс домінуючих у всіх організаційних формах. Крім того, якщо на першому етапі ми цілеспрямовано навчали студентів рефлексії, то на другому етапі вони самостійно здійснювали вихід у рефлексивну позицію, але цей вихід домінував на практичних заняттях, а ось під нас самостійної роботи – виявляється слабо. На другому етапі у студентів спостерігалась перебудова їхніх мотивів і ціннісних орієнтацій для використання інформаційних технологій у процесі навчання. Виходячи із нього мотиваційні цілі увійшли в комплекс домінуючих у всіх організаційних формах. Крім того, якщо на першому етапі ми цілеспрямовано навчали студентів рефлексії, то на другому етапі вони самостійно здійснювали вихід у рефлексивну позицію, але цей вихід домінував на практичних заняттях, а ось під нас самостійної роботи – виявляється слабо.

Таблиця 1

Спецкурс з теми «Упровадження інформаційних технологій в освітній процес студентів ВНЗ»

	Назва теми	Кількість годин			
		Усього	Лекції	Прак. заняття	Самос. робота
	Розділ 1. ІТ і процес навчання				
1.	Пошук інформації у мережах Інтернет.	4	-	2	2
2.	Презентація в Power Point	10	2	4	4
3.	Підготовка сайта	12	4	4	4
4.	Електронні бібліотеки	4	-	2	2
5.	Електронні перекладачі	4	-	2	2
6.	Електронні навчальні засоби: види, принципи вивчення, основи створення	10	2	4	4
	Розділ 2. ІТ і міжкультурне спілкування				

7.	Інтернет – конференція. Відеоконференції зв'язок	6	2	2	2
8.	Спілкування за допомогою глобальної мережі Інтернет (chat, АСQ, e-mail, форум)	8	-	4	4
9.	Спеціальні програмні продукти для вивчення мови	4	2	-	2

У процесі викладання спецкурсу ставився акцент на практичну роботу студентів. Змінилась роль викладача, його головне завдання полягало не тільки в організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, але і в формуванні розуміння ними виконуваних дій для використання інформаційних технологій у процесі навчання. Управлінські дії викладача, які характеризують перший етап формування готовності, на другому етапі перейшли у самоорганізацію з боку студента. На цьому етапі перед студентами ставилось завдання, а вони самостійно організовували порядок своїх дій.

У кінці спецкурсу передбачався залік, який виставлявся слухачам за умови глибокого вивчення теорії та практики використання інформаційних технологій у процесі навчання; активної роботи на практичних заняттях; виконання творчих завдань теоретичного, практичного характеру. У цьому випадку ми широко використовували *метод проектів*. Метод проектів займає особливе місце серед методів навчання внаслідок своєї інтегративності. У числі основних особливостей методу проектів, порівнюючи з традиційними методами навчання, можна зазначити наступне. Якщо у процесі традиційного навчання одним із важливих завдань викладача є організація відтворення активності учнів (при цьому досягнення правильного рішення завдання здійснювалось на основі показу, пояснення та контролю), то у процесі використання методу проектів основним завданням викладача є організація пошукової активності студентів.

Третій етап методики впровадження інформаційних технологій здійснювався із студентами 2-5 курсів у процесі вивчення спецдисциплін і практики. Його основними завданнями були такі: в реальних умовах процесу застосовувати отримані знання і вміння використовувати інформаційні технології; поглибити та закріпити ці знання й уміння; забезпечити подальшу роботу із самодіагностики рівня підготовленості до дослідницької діяльності.

На цьому етапі у студентів формувалось розуміння можливостей організації професійної діяльності за допомогою інформаційних технологій, здійснювалась активна діяльність студентів у групах для організації між-культурного спілкування, пошуку необхідної інформації в Інтернеті, а також участь в Інтернет-конференціях і т.і. Інформаційна технологія використовувалась як засіб професійної діяльності.

На третьому етапі формування готовності в усіх організаційних формах дій студентів домінуючими виступали рефлексивні цілі, які забезпечували "м'який" перехід від керування процесом використання інформаційних технологій до свідомого самоуправління у спільній діяльності викладача і студентів.

Для того щоб вирішити завдання, які були поставлені на цьому етапі методики, студенти включились у діяльність для виконання певного виду завдань. У залежності від складності, обсягу завдань і теоретичних основ їхнього вирішення визначалося їхнє місце у змісті навчання:

- а) зв'язок з конкретною навчальною дисципліною (виконується у процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях);
- б) міжпредметні зв'язки (виконується на міжпредметних практикумах, у процесі курсового проектування, міжпредметних ділових і функціональних ігор і т.д.).

За трудомісткістю завдання були розподілені нами на прості (завдання-операції) та складні, а також комплексні (завдання-функції).

Складним завданням під час класифікації були присвоєні наступні умовні назви:

- а) «наскрізні» (проходять через увесь курс);
- б) «комплексні» (охоплюють декілька дисциплін, але виконуються одночасно);
- в) «цільові комплексні» (проходять через декілька дисциплін, але спрямовані на досягнення конкретної мети, що представляє собою результат виконання конкретної функції).

Комплексні завдання включали у себе різні типи завдань і проектували діяльність творчого характеру.

Найбільш ефективною виявилась організація спільних проєктів на основі співробітництва студентів різних ВНЗ, міст і країн. Однією із основних форм організації навчальної діяльності студентів у мережі Інтернет на третьому етапі методики став навчальний телекомунікаційний проєкт.

Під навчальним телекомунікаційним проєктом ми розуміємо спільну навчально-пізнавальну, дослідницьку, творчу або ігрову діяльність студентів-партнерів, що організована на основі комп'ютерної комунікації і має загальну проблему, мету, погоджені методи, засоби діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату діяльності.

В організації дослідницької діяльності в рамках телекомунікаційного проєкту ресурси Інтернету були використані нами наступним чином:

- джерела отримання інформації;
- засоби спілкування із партнерами, колегами та однодумцями;
- інструменти участі у мережних проєктах.

Протягом усього періоду експериментального навчання ми спостерігали динаміку формування у студентів готовності до використання інформаційних технологій у процесі навчання. З цією метою ми проводили діагностуючі зрізи (проміжний, супутній, контрольний, підсумковий), які не тільки давали інформацію про динаміку формування дослідницької готовності, але й були основою коректування подальшої стратегії діяльності як викладача, так і самостійної діяльності студента.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Умови, за яких відбувався процес підготовки студентів до оволодіння іноземною мовою з

використанням ІТ, засвідчили ефективність дієвого оволодіння мовленнєвою діяльністю, зокрема такою як мислення, сприймання інформації її узагальнення. ІТ сприяли стимулюванню іншомовного мовлення, підсилювали мотивацію, розширювали обмін інформаціями між студентами.

Таким чином, з більшою часткою вірогідності можна стверджувати, що розроблена стратегія методики впровадження інформаційних технологій у процесі навчання студентів ВНЗ сприяє розвитку готовності до підвищення кваліфікації, до самостійного опанування додатковими знаннями в галузі професійної діяльності майбутніх молодих спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Биконя О.П. Взаємозв'язок усного та писемного мовлення навчання студентів-економістів з використання сучасних інформаційних технологій (на матеріалі ділової англійської мови)/О.П.Биконя // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: [Зб. наук. праць]. – Вип. 21. – Київ: Видавничий центр КНЛУ, НІАУ, 2002. – С.37-40.
2. Вергун Л.О. Можливості використання мультимедійних програм у навчанні англійської мови студентів/Л.О.Вергун / 2010. - [http://ua.text. cont.lib/124559. Html](http://ua.text.cont.lib/124559.html).
3. Зайцева Е.Н. Информационно-обучающая среда как средство развития самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку/Е.Н.Зайцева Автореферат дисс., Ярославль: Изд-во Ярославского ГПУ, 2003. – 23 с.
4. Мадзігон В.М. інформатизація в контексті демократичної освіти // Розвиток педагогічної і психологічної освіти в Україні 1992-2002/В.М.Мадзігон Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України. – Ч.1. – Харків: «ОВС» 2002. – 640 с.
5. Intel – обучение для будущего (при поддержке Microsoft@ <http://www.intelteach.ru>).

*Зоренко І.С.,
канд. пед. наук, доцент,
Криворізький ДПУ*

**РОЗВИТОК МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ЗАСОБОМ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО ПІДХОДУ
НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

У статті розкрито особливості розвитку мовної компетенції студентів-майбутніх вчителів іноземних мов засобом використання лінгвокраїнознавчого підходу на практичних заняттях з англійської мови.

Ключові слова: мовна компетенція, лінгвокраїнознавчий підхід.

В статті розкриваються особливості розвитку мовної компетенції студентів – будучих учителів іноземних мов засобом використання лінгвокраїнознавчого підходу на практичних заняттях з англійської мови.